

Gimbernat, 2016 (**) 66, 163-178

BREU NOTA AUTOBIOGRÀFICA

VALLS CONFORTO, Antoni

NOTA PRÈVIA

El Dr. Antoni Valls Conforto (Barcelona, 1904 – B.1996) va ser un personatge valuós, però poc encaixat dins de la medicina del seu temps a Catalunya. Va patir, per les dues bandes, les conseqüències de la guerra. Ell mateix va fer un relat autobiogràfic, que no era conegut. Cap el final de la seva vida em va donar una còpia, junt amb algunes separates de treballs seus al Dr. Manuel de Fuentes Sagaz, que l'havia anat a visitar a propòsit de la bornina. Fuentes, historiador principalment de la cardiologia catalana, va lliurar els documents al doctor Josep M. Calbet i Camarasa, que ens els va passar a la R. Acadèmia de Medicina de Catalunya. Cal assenyalar que els tres metges esmentats, Valls Conforto, Fuentes i Calbet, han estat membres corresponents de l'Acadèmia, i amb nivell, curriculum, quantitat de treball fet, cadascun d'ells, per a ésser acadèmic numerari. També ho fou la doctora Cecília Marín, esposa del Dr. Valls, en aquest cas la primera metgessa acadèmica corresponent de la RAMC. Ara presentem la transcripció del text del Dr. Valls Conforto (*feta per Àngels Gallegos*), una memòria amb un enfocament i molt més personal que no pas d'anàlisi de l'obra científica. En un treball proper ens ocuparem dels seus treballs científics, i de l'activitat de la Dra. Cecília Marín.

Jacint Corbella

BREU BIOGRAFIA

Vaig conèixer el meu besavi patern nomenat Domingo (el Dominguet de Sans). Començà com obrer rajoler i acabà propietari de la bòbila. Era de raça gitana i va morir quan jo tenia cinc anys. El recordo amb els seus pantalons estrets, sabates grogues amb molta punta i taló, mocador al cap i faixa vermella on hi portava un gros ganivet de molles. Era cec des de feia anys.

El seu fill, l'avi Anton, entrà a treballar a la rajoleria als deu anys i més tard a un taller d'ataconador per convertir-se en poc temps en un excel·lent sabater, especialitzant-se amb sabates per a criatures (sabatoner). Fou un autodidacte. A la seva joventut fou un militant anarquista. Com a cosa curiosa en Morral va donar-li a guardar un gerro ple de serradures i flors artificials dient que era una sorpresa per la seva família. Al explotar la bomba del Liceu, l'avi va sospitar. Va buidar molt curosament el gerro, trobant-t'hi una bomba Orsini. La va posar dintre d'una galleda plena de serradures i la va anar a tirar al mar. Aquell mateix dia, horrorit-

zat, va deixar d'ésser anarquista practicant i, anarquista de cor, al convertir-se en patró i propietari de la fàbrica més important de sabates de Catalunya, introduint tots els progressos d'higiene i seguretat en el treball, sots més alts i setmana anglesa. Va casar-se amb la Nina de Sants.

El meu pare, als dotze anys, entrà a treballar de meritori a uns magatzems d'esperteria. A les nits estudiava idiomes i comptabilitat. Als vint anys entrà a treballar al Credit Lyonnais i als vint-i-quatre es va casar amb la meua mare que procedia de la noblesa pontifícia exiliada a Espanya i a causa del triomf d'en Garibaldi havien quedat totalment arruïnats. La meua mare treballava com a plegadora de paper de barba a la casa Bayer.

Poc després de casats, la Cia. Italiana Anònima d'Accidents establerta feia poc a Barcelona, sol·licitaven un comptable que conegués el francès i l'italià. El pare s'hi va presentar i va ser admès. Als vint-i-cinc anys ja era el cap de comptabilitat.

Vaig néixer el vint d'abril de 1904. Era un nen malaltís que mai vaig poder anar quinze dies seguits a l'escola. La mare ve ensenyar-me les beceroles i quan tenia tres anys ja desxifrava els rètols dels carrers. Als nou anys anàrem a viure a Horta per indicació del nostre metge de capçalera, l'avi Dexeus. Vivíem a una casa propietat del Dr. Puig, metge d'Horta. aquest doctor va agafar-me molt d'afecte, cuidant-me molt bé. Vaig canviar de nen malaltís a fort i entremaliat. El Dr. Puig tenia una esplèndida biblioteca que al cap de cinc anys me l'havia llegida tota. Vaig anar a l'Escola Obrera Parroquial dirigida pels Germans de la Doctrina Cristiana amb una instrucció excel·lent. Tots els meus companys varen fer carrera dintre dels seus oficis i jo vaig fer el batxillerat en cinc convocatòries finalitzant amb premi extraordinari.

La meua dèria era ésser químic però el meu pare va indicar-me que mai passaria de ser un empleat de fàbrica. Per consell del Dr. Puig vaig escollir medicina amb la intenció de dedicar-me a la part química.

La carrera em va sortir pràcticament gratis ja que vaig treure matrícula de totes les assignatures menys de dues. Els llibre me'ls deixava un fill del Dr. Puig que feia el quart curs de medicina. Per poder comprar-me més llibres i aparells vaig entrar a treballar a una fàbrica de curtits i més tard a una farmàcia del Camp de l'Arpa, que si bé no em pagaven massa vaig aprendre molt.

Des del primer any vaig entrar al laboratori del Dr. Ferrer Piera. El dirigia un químic hongarès que en sabia molt però d'un mal geni inaguantable. Els primers temps vaig fer de mosso que només rentava el material, observant tot el que feia i aprenent ràpidament, com fer una bona filtració i també fer una pesada exacta. Al morir el Dr. Ferrer Piera el va succeir el Dr. Ferrer Cagigal que va guardar-me com encarregat del laboratori, assistint a tots els cursets d'anàlisis.

Quan el Dr. Pedro Pons es va fer càrrec de la càtedra vaig continuar en el laboratori. Sota la seva iniciativa vaig emprendre nombrosos treballs molts dels quals foren publicats i vaig començar la meua tesi doctoral sobre bacteriologia del duodè.

Durant el darrer curs vingué a donar una conferència sobre tifoidea el Director de l'Hospital d'Infecciosos de Madrid, el Prof. Tapia. A l'acabar i demanar si algú volia una aclariment, vaig intervenir fent-li unes quantes preguntes. Immediatament va voler saber a quin any havia acabat la carrera i al dir-li que no acabava fins el juny va invitar-me a anar a treballar amb ell. Una setmana després d'haver acabat ja estava a Madrid.

A Madrid m'hi vaig estar dos anys i mig. Els matins anava a l'Hospital d'Infecciosos amb el Dr. Tapia. Gràcies a una carta de presentació que va fer-me el Dr. Tapia, anava a les tardes a l'Institut d'Alfonso XIII. Aquí vaig conèixer el Dr. Ruiz Falcó que veient-me treballar va nomenar-me 1er. ajudant. Feia poc s'havia creat l'Escola Nacional de Sanitat que era una pura còpia americana i d'on sortirien posteriorment els futurs oficials sanitaris. El Dr. Ruiz Falcó m'instà a presentar-me a les oposicions de professor agregat que vaig guanyar, encarregant-me d'un curset sobre gangrenes de guerra a l'Escola Superior de l'Exèrcit.

En aquell temps vaig fer la coneixença de Don Alfonso XIII. Anava a Palau a fer les anàlisis del Príncep hereu que era hemofílic.

El Dr. Ruiz Falcó va introduir-me a un grup de metges molt destacats de Madrid entre els quals hi havia el Dr. Marañón.

Vaig tenir ocasió de conèixer a José Antonio Primo de Rivera i d'assistir a algunes de les reunions al cafè Fornos de Madrid.

Vaig deixar d'anar a l'Hospital d'Infecciosos per anar a l'Institut Ibis de "sueros y vacunas" que dirigia el Dr. Ruiz Falcó. Hi vaig fer treballs molt interessants sobre anatoxina diftèrica i tetànica. Vaig encarregar-me de la producció de sèrum antimeningitis amb sis cavalls.

Estant a l'escola de Sanitat vaig ser enviat en missió a Cadis a causa d'un brot de pesta, a La Coruña per un brot de disenteria i a Las Hurdes per estudiar el Kala-azar. També vaig a la Guineya Espanyola durant tres setmanes. Dels tres que hi anàrem només jo vaig tornar viu. També a Tunís per aprendre a fer la vacuna contra el tifus exantemàtic.

Vaig tornar a Barcelona a fer unes oposicions per a cap de servei del Laboratori Municipal que les vaig guanyar. Al cap de poc em vaig casar amb una companya de carrera, ginecòloga, Cecília Marín Gratacós i ja em vaig quedar a Barcelona.

Em varen destinar a dirigir el Laboratori de l'Hospital d'Infecciosos que s'acabava d'inaugurar, el que és ara l'Hospital del Mar.

En el 1931 vaig tenir de fer moltíssims anàlisis d'esputs per el control dels tuberculosos pulmonars tractats amb Sanocrisina. A mida que milloraven es feia difícil trobar bacils de Koch. Es tenien de fer preparacions molt espesses i passar llarg temps al microscopi. La coloració de contrast blava per dèbil que fos ho emmascarava tot.

Vaig recordar que quan tenia cinc anys una tieta meva va portar-me de París un joc que en deien Analglyphes. Constava d'uns cromos en que hi havia dibuixats

amb vermell molt suau uns ninots i d'altres totalment diferents amb un verd també molt suau i que pràcticament passaven desapercebuts. Si es recobria amb un paper transparent vermell el color verd es veia negre, apareixent la nova imatge. Els Anagliphes varen resoldre el problema. Vaig substituir la coloració blava per la molt dèbil de "verda llum" i a l'ocular vaig posar-hi un filtre verd suau. D'aquesta manera i sobre un fons dèbilment verdós destacaven els bacils tuberculosos i les seves granulacions, tenyides de roig per la coloració bàsica del zihel, amb fort color negre. Un mateix esput en el que pel mètode clàssic es trobava un bacil per cada 20 camps, amb aquest, se'n trobava 3-4 per camp. El mètode es va escampar per tot Europa.

Estem a l'any 1931. Vaig acabar la tesi del doctorat i la vaig presentar. Me la van aprovar amb excel·lent i el Prof. Jiménez Diaz la va portar a la Reial Acadèmia de Madrid per optar al Premi Abaytua que pagaven 1.500 ptes. per editar-la i el títol d'acadèmic corresponent. Al gener del 32 me'l varen concedir.

A la tardor del 1931 es va declarar a Girona una epidèmia de pulmonia d'alta mortalitat, molt contagiosa. Varen morir metges, infermeres, monges. El Dr. Pere Domingo m'hi va enviar. Vaig trobar el germen causant i el vaig estudiar sota tots els aspectes.

Treballava de valent. Sols dormia cinc hores. Vaig fer una lesió pulmonar que el Dr. Sayé em tractà amb Sanocrisina. Vaig respondre molt bé encara que seguint el peu de la lletra totes les recomanacions per una ràpida recuperació i al cap d'un any ja tornava a reprendre la meua tasca. Mentre estava malalt la meua esposa va prosseguir l'estudi del germen causant de l'epidèmia de Girona, especialment la part histològica i fou el treball que vàrem presentar a la Reial Acadèmia de Barcelona obtenint la Medalla d'Or i els títols d'acadèmics corresponents.

L'any 1932 es va crear la Universitat Autònoma. Endemés de les càtedres que ja existien se'n crearen de noves com la de Bacteriologia Clínica, la de Neurologia, Psiquiatria, etc. Nombraren a dit els metges que més en sabien de Barcelona com Corachan, Barraquer, Mira, Rodríguez Arias, Pedro Domingo, etc. mentre que per ajudants es tenien de fer oposicions. Vaig presentar-me de Bacteriologia Clínica on hi havia tres places per assignatura. El numero 1 era professor adjunt, els altres professors auxiliars. Al cap de quatre anys els adjunts passaven a catedràtics i l'antic catedràtic passava a ser honorari. Vaig treure el nº 1.

Als voltants de 1933 sortí un anunci a La Vanguardia: "Quimico alemán busca comanditario técnico-económico para la creación de un pequeño laboratorio industrial". Ens vàrem entendre i amb un capital de 60.000 ptes. meves i 90.000 del meu pare i ell treball i idees vàrem començar. Vàrem llogar un soterrani i pis al darrera la catedral. Teníem per mosso un noi jove.

El primer producte foren uns polvos per netejar les mans greixoses dels mecànics. Tingueren bastanta sortida. També vàrem fer un licor d'origen etiòpic en unes petites ampolles de gres negre repujades per vendre-les als cabarets. Era afrodisíac. La formula a base de fosfat potàssic i ging-seng. Un bon dia remenant

per allà vaig trobar un tubet de cantaridina que ell afegia sense dir-m'ho. Vaig posar el crit al cel ja que era molt greu per la salut. Es deixaren de vendre.

Més tard se li va acudir de fer un insecticida a base de pelitre com el FLIT però sense olor a petroli. Tingueren de muntar una maquinària d'extracció al vuit. Al fixar-la en una paret, es va enderrocar quedant a la vista una sala amb instruments de tortura. Era l'antiga masmorra de la Inquisició.

Importàrem flors de pelitre de Iugoslàvia i per aromatitzar, flor de mimosa. El dissolvent era el tricloroetilè. Va idear un polvoritzador que projectava el líquid per un corrent de vapor d'aigua. Els resultats foren excel·lents i se'n varen vendre molts. L'extracte de mimosa me'n cuidava jo mateix i vaig quedar sensibilitzat i encara em dura.

Ell era molt amic de la casa alemanya Fraenkel i Landau, la casa més important després de la Bayer. Ens donaren la representació dels productes per anàlisis d'alta qualitat. D'aquesta branca me'n cuidava jo. Es venia molt i bé a les Facultats d'Espanya. Es va enterar que a Alemanya i a Estats Units estaven treballant amb el que després s'ha dit el DDT. Vàrem suposar que si en lloc d'haver-hi dos àtoms de clor a la molècula n'hi haguessin més, el producte seria més potent. Després de moltes i moltes proves vàrem lograr clorar l'hexanol amb els seus sis enllaços. Es va lograr un producte brut però potentíssim que es va afegir al nostre extracte de pelitre. Aquest producte brut si l'haguéssim obtingut pur hauria estat l'actual Gamma-Hexa. aquella primavera un dermatòleg molt conegut a Barcelona, ens comprava el producte per un milió de ptes. El contracte notarial tenia de firmar-se el 19 de juliol de 1936. La Revolució ens ho va tirar per terra. El químic, que era un jueu de l'Alemanya nazi, se'n va anar deixant-me penjat. El mosso es va fer de la FAI i volia apoderar-se del laboratori i dels comptes bancaris. Vaig lograr que l'enviessin al front i ho declaraessin Indústria de Guerra, tot segellat i intocable.

Daten d'aquesta època els meus treballs sobre el bacteriòfag en el control de les aigües residuals i l'haver fet el primer assaig mundial del que ara en diem enginyeria genètica. Aquest treballs s'expliquen en part.

En agraïment a la feliç convalescència feta a Gelida, vaig analitzar química i bacteriològicament les 32 fonts dels voltants del poble fins i tot les que es trobaven a dues hores de camí. Químicament tenien molta quantitat de calç i magnesi en estat de bicarbonats i sulfats. Bacteriològicament només una situada a dintre del poble estava contaminada per gèrmens fecals. L'Ajuntament va arxivar el meu treball sense fer-ne cap cas.

El 18 de Juliol del 1936 ens trobàvem a Gelida passant l'estiu. Érem estimats i respectats per la gent senzilla del poble ja que el 6 d'Octubre vaig aconseguir la llibertat dels rabassaires de Gelida presos a l'Uruguai gràcies a tenir molt bona amistat amb el Comandant instructor de la causa.

Ja el primer dia el cap de la FAI em va salvar la vida. L'endemà va voler acompanyar-me a l'Hospital de Barcelona. Vingué a buscar-me a casa amb un gran cotxe carregat d'homes armats fins a les dents, amb banderes, pintades en el cotxe. A Martorell anaren a segellar uns papers deixant-nos amb un altre estiuajants a

dintre del cotxe. Uns milicians locals ens prengueren per frares de Montserrat i arrossegant-nos ens varen posar davant d'una paret blanca per afusellar-nos per l'esquena. Al darrer moment varen sortir els que havien anat a segellar els salconduïts i pogueren rescatar-nos pels cabells. Va ser tanta la impressió que vaig perdre la visió i si bé la vaig recuperar, en va quedar per sempre més afectada.

A la setmana de la Revolució es varen presentar a l'Hospital uns camions carregats d'homes armats i se'ns varen emportar a tots al sindicat de la CNT. Ens donaren a cadascun un carnet amb el nostre nom i unes quantes màximes anarquistes, una d'elles, "ni Dios ni amo". Els hi vaig tornar dient que, amo no en tenia i en volia tenir mai però que creia amb Déu. Em portaren davant d'una espècie de tribunal i em vaig refermar amb molta convicció i eloqüència. El president va dir-me que tatxés el que no m'agradés. Va posar-hi un segell dient: "lo enmendado vale" i tornant-me el carnet diu: - Si tots els creients fossin com vos la Revolució no hauria tingut lloc.

Com que l'Hospital estava tocant la fàbrica de gas i aquesta era molt bombardejada, va ser traslladat a l'Hotel Florida del Tibidabo on hi anava cada dia.

A casa del carrer Provença 293 un dia del mes d'octubre de 1937, després de dinar, vingueren uns agents del CIM i ens detenien a mi, el meu pare i a la meva muller. Separats cadascú en un cotxe ens portaren a la presó. El meu pare i jo a Montjuïc en cel·les incomunicades i sense llum. Quan hi portava un mes vingué un jutge que em feu moltíssimes preguntes el que demostrava que coneixia la meva vida amb tot detall. Dient-me que la meva acusació era inexacta (acusat de que volia enverinar les aigües de Barcelona), només tenia que firmar la declaració. Hi havia un espai en blanc que deia, creences religioses. Va aconsellar-me que posés agnòstic. Vaig replicar que si coneixien tan bé la meva vida veurien que això era fals ja que era un cristià convençut. -Aquí us podrireu, doncs! Temps després varen aixecar-me la incomunicació, trobant que el meu pare ocupava la cel·la del costat.

Vaig demanar ser l'ajudant del metge, muntant un dispensari amb 16 llits mentre que el pare hi feia d'escrient. No solament em cuidava dels presos sinó també de totes les autoritats del castell, incloent-hi les amiguetes del Comissari i del Comandant. Vaig aconseguir solucionar-los algunes dolències de llarga data i agraïdes es varen portar molt bé amb la seva muller, no solament mentre va ser a la presó sinó fins a l'acabar-se la guerra.

Fins al cap de tres mesos d'estar a la presó de Montjuïc no vaig saber on estava la meva muller. Estava a la presó de dones on els dos primers mesos l'havien tingut en una petita habitació de tres metres quadrats, amb un celobert on passava el fred i la pluja i sense roba d'abric. Allà va agafar una endocarditis de la que va morir anys després.

Els dos darrers mesos d'estar a Montjuïc varen portar-hi un pres que era el General de Sanitat Dr. Gómez Ulla, íntim de Franco. Esperava el canvi amb un altre presoner com així va ser molt més tard. Em va demanar que si sortia lliure fes tot el possible per ser nomenat metge del castell i poder ajudar els presos

nacionals. Vaig dir-li que no creia ser acceptat ja que no era roig. Respongué que per vèncer l'enemic tots els mitjans són bons i obtinguda la victòria ell posaria les coses en clar agraint-me els serveis.

Vaig sortir de Montjuic a finals de Maig de 1938 junt amb el meu pare i la meva muller dos dies abans. Vaig anar a l'Oficina del CIM per demanar la plaça de metge de Montjuic. Em féren firmar una instància. No em donaren el càrrec però la instància va quedar allà i trobada després de la guerra. Fou un greu càrrec contra mi. Vaig escriure al Dr. Gómez Ulla i amb tot el cinisme va contestar: - "Como le dije a Vd. para engañar al enemigo todos los medios son útiles".

El Comandant del Castell, Mejirez, company de promoció d'en Franco però de l'altre bàndol fou nomenat Cap de Serveis de Reclutament i em va aconsellar d'anar voluntari al front ja que la meva quinta seria demanada dintre de poc.

Vaig ser destinat al front de Lleida, Batalló 22 de fortificacions i emplaçat a Montergull on el front de combat estava a dos kilòmetres, al Coll de Nargó. Més tard vaig passar al front de l'Ebre. Vivíem dintre de coves com bestioles. Vaig tenir la sort que en el front s'hagués declarat una epidèmia. El Comandant en Cap de l'exèrcit de l'Ebre, Lister, havia convocat una reunió de tots els caps de servei dels hospitals. Ningú sabia de que anava fins que el cirurgià Dr. Caralps digué que si algú podia esbrinar-ho era en Valls, metge del Batalló 22. A la matinada vaig sortir del batalló en el precís moment que es trencava el front de l'Ebre. Una bomba de morter se m'emportava mitja màniga i el vidre del rellotge.

Després d'haver vist un parell de malalts vaig poder diagnosticar una espiroquetosis icterohemorràgica. Vaig ordenar les mesures oportunes i per sort després de dos dies no va haver-hi cap més cas. El Lister volia nomenar-me director de l'hospital.

Pels voltants del Nadal va començar la retirada. Del nostre batalló de 1.400 homes només en quedaren 33. Sempre vaig ser considerat com un fatxa i junt amb altres, els comissaris ens obligaren a retirar-nos amb ells com a presoners. A Recasens vaig poder escapar-me travessant els Pirineus tot sol fins a França. Per una d'aquelles casualitats que de vegades té la vida, el Comandant dels Guàrdies mòbils de França va resultar ser veí d'unes meves cosines de Cannes. Se'm va quedar com intèrpret per fer la tria de fugitius que anaven passant.

A les dues setmanes passava a l'Espanya Nacional anant a petar a un camp de concentració que era la plaça de braus de Sant Sebastián. Als dos dies vaig poder sortir-ne, trobant-me al mig del carrer miserablement vestit, mort de fam i sense ni cinc.

Aquí tinc de fer un incís: Per indicació d'en Pere Domingo entre els anys 1934 i 1936 anava un cop a la setmana a fer el control bacteriològic al servei antiveneri per les prostitutes. Sempre les havia tractat amb tota la cortesia el que no era massa habitual en aquell lloc i que elles sempre agraiïen molt.

Troband-me doncs pels carrers de sant Sebastià, mig mort de fred i de gana amb la cantimplora i el plat d'alumini penjats al cinturó, vaig passar pel davant d'un cafè. Unes noies de dintre em feien signes amb les mans i jo pensant que es

reien de mi els hi vaig fer un gest de menyspreu. Varen sortir del cafè diguent-me –“Pero Dr. Valls que hace Vd. por aquí?, etc.” Eren algunes de les que havia controlat i ara, molt ben casades. Varen portar-me a una dispensa, varen donar-me roba d'abric, varen fer venir un barber, vaig poder-me banyar, varen donar-me diners deixant pagada la despesa per dos mesos.

Moltes dificultats per tornar a Barcelona fins que la meua muller anant a trobar un alt càrrec a Burgos va aconseguir un salconduit per tornar a Barcelona on havia de presentar-me a las autoritats.

POSTGUERRA

Els Col·legis Professionals començaren els expedients de depuració. Havia de passar-ne tres. El de la Facultat (la Facultat Autònoma es va suprimir, tornant a dependre del Ministeri de Instrucció Pública) no va caldre per haver suprimit la meua assignatura. La de funcionari municipal va anar bé. El jutge ho va deixar a resultes de la depuració dels metges (com que aquesta va durar anys, mentrestant podia continuar treballant i cobrant el sou). La del Col·legi de Metges va anar molt malament. Entre altres coses m'acusaren de: preparar la guerra bacteriològica contra l'Espanya Nacional, ésser d'idees comunistes i anarquistes, ser maçó i protegir els jueus d'aquesta secta. Em condemnaren a la pèrdua de la carrera a perpetuïtat i també a no poder ocupar càrrecs polítics o sanitaris en organitzacions oficials o privades, donar conferències i fer publicacions.

Una instància al Consell General de Metges de Madrid va fer que rebaixessin la perpetuïtat de no poder exercir per tot Espanya, solament per Barcelona i Província, mantenint totes les altres penes.

L'acusació de guerra bacteriològica va caure pel seu propi pes doncs es basava en una comunicació que vaig presentar cap el 1934 a l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques titulada: Guerra bacteriològica contra l'eruga de la col.

La part de maçoneria fou traslladada a la brigada antimaçònica de Jefatura, on tenia de presentar-me setmanalment. Als pocs mesos el seu cap, que m'havia fet molts interrogatoris, va dir-me confidencialment que a una lògia de la Portaferrixa havien trobat unes notes que per dues vegades se m'havia ofert d'entrar a la maçoneria i que m'hi havia negat. Una era a l'any 1934 i l'altre a Montjuic. Va donar-me un permís escrit per presentar-m'hi un cop al mes, que per aquell temps era ja una concessió extraordinària. Amb el temps ens férem molt amics i arribà a mostrar-me tots els originals de les denúncies presentades contra mi. Totes venien del Col·legi de Metges.

A l'agost del 1939 vaig entrar al Laboratori Lasa (Andròmaco) per preparar vacunes. El seu propietari i director era el Dr. Raul Roviralta, més tard Marqués Pontifici de Roviralta. Al poc temps rebien una ordre del Col·legi de Metges perquè m'expulssessin per “rojo”. Vaig explicar al Dr. Roviralta que el secretari del Col·legi era un anti visitador mèdic. Quan l'Estatut es presentava als metges amb una targeta seva creuada amb les quatre barres i l'estrella solitària. El Dr. Roviralta es

presentà al Col·legi vestit de Raqueté amb totes les medalles i un fuet de muntar a cavall que mai abandonava. Amb crits i cops de fuet per sobre la taula i mostrant la targeta de secretari, va aconseguir que retessin la denúncia.

Per tots els metges d'Espanya, l'Andrómaco era la casa dels xarops i les vacunes no varen tenir sortida. Vaig començar a fer xarops entre ells el Lasa Codeina i Fercobre Hierro que tingueren gran èxit comercial.

En aquell temps vaig començar els treballs de la Península. Vaig oferir-ho a Andrómaco que no varen acceptar dient que eren "cuentos de los ingleses". Vaig començar a treballar a casa. La meva muller es va empenyorar totes les joies per poder comprar material. (Bornina, explicat a part en francès). Després dels primers èxits clínics, el Dr. Grifols, oferí el seu nou laboratori i a sufragar totes les despeses. Vàrem produir Bornina (Penicil·lina) a l'engròs. La casa mare de Ginebra OM de la que depenia el Laboratori del Dr. Grifols, va adquirir-me tots els trucs de la purificació i concentració donant-me un "royalty" fins que sortissin mètodes millors.

En plena Guerra Mundial va venir a Barcelona un Professor de Lausanne, el Dr. Hauduroy a donar una conferència sobre el bacteriòfag. Tingué lloc al Paranif de la Universitat. Vaig assistir-hi però al darrer rengle per les sancions que pesaven sobre meu. A la Presidència hi havia totes les autoritats mèdiques i sanitàries de l'època. Al acabar la conferència demanà si algú desitjava aclariments. Solament em vaig aixecar jo. Em va dir que passés a la primera fila per poder sentir-me millor. Amb certa sorna vaig demanar a la Presidència si podia... Vaig exposar-li coses del meu treball. A la sortida va invitar-me al seu hotel on vaig explicar-li la meva situació i les depuracions. Em va prometre la seva ajuda al 100%. Em va fer traductor remunerat de "Excerpta Medica" a un quart de dòlar per ratlla. La meva feina consistia en llegir originals d'articles publicats en revistes estrangeres (m'enviaven les còpies) i en condensar-los en no més de deu ratlles.

També vingué a Espanya el Director de l'Institut Tropical d'Hamburg, el Professor Von Domagk descobridor de l'acció terapèutica de les sulfamides. Amb ell vingué Himmler i tot el seu estat major.

Von Domagk parlava bastant bé l'espanyol per haver treballat temps a Mèxic. Després de disculpar-se per el seu mal castellà (En el Paranif amb l'assistència de l'ambaixador alemany de Madrid, tota la plana major del Consolat Alemany i totes les autoritats de Barcelona) digué: -Porto una afectuosa salutació dels meus col·legues del Tropical Institut per el seu bon amic el Professor Valls Conforto. Si aquest es trobés a la sala li prego es presenti per poder saludar-lo personalment. Jo com sempre estava a la darrera fila per poder passar el més desapercebut possible, vaig aixecar-me cridant amb una veueta i amb una certa mofa -Que puedo venir? -Naturalmente !!! va dir la Presidència.

Ara, mirat fredament, fou una situació ben còmica. Jo, perseguit políticament, trepitjat per molts dels meus col·legues i en mig de les conseqüències de la depuració, ser abraçat públicament pels alts de la política del moment. Aquest dia el Professor Von Domagk em va invitar a dinar amb ell a l'Hotel Ritz que era a on

s'allotjava. Com a nota molt curiosa val la pena explicar aquí un fet històric per Catalunya, el que va passar aquell dia a l'Abadia de Montserrat.

En Himmler estava molt interessat en veure els incunables de la Biblioteca del Monestir. Va anar-hi amb tot l'Estat Major. El rebé el pare Abat (el pare Marcet?). Davant d'aquells tresors Himmler digué en alemany: -Llàstima que això sigui menjar per aquests porcs. L'Abat li contestà en correcte alemany: -Aquí no hi ha més porcs que vosaltres i els porcs no han d'estar a la casa de Déu. Aussss!!! Fora!!!

Poc després de l'acabament de la 2 Guerra Mundial es va crear a Lausanne la "Société Internationale de Bacteriologie" que fou patrocinada per el Govern suís i un multimilionari anglès. En aquella època Espanya havia quedat fora de tots els contactes internacionals degut al seu règim polític . El president electe i promotor d'aquesta societat fou el Prof. Hauduroy. Va obtenir que el Govern suís escrivís a l'espanyol invitant-lo a enviar un observador i desitjaven que fos el Prof. Valls Conforto. La resposta fou que enviarien el Coronel de Sanitat X X ja que jo estava sota sanció política. La resposta suïssa va ser o el Prof. Valls Conforto o "personne". Dues hores abans de sortir el tren em varen donar el passaport.

En endavant si m'invitaven a anar a algun simpòsium a l'estranger em feia enviar una carta perquè representés a Espanya. Amb aquest document anava a Madrid. Anava a recollir el passaport unes hores abans de la sortida del tren. Al arribar a la ciutat estrangera tenia de presentar-me al Consolat, tornar-hi a anar el dia de la marxa i al arribar a Espanya tornar el passaport a la policia.

Tenia fama de resoldre casos difícils. Molts metges es limitaven al cas sense compensar-me econòmicament i mai més en sabia res més d'ells. Un cas interessant econòmicament va ser el de una infermera d'infància que va fer un voltadits que no es curava amb res. vaig observar que a sobre la ferida se li feia com una tela d'ou. Va resultar ser una membrana diftèrica. El bacil aïllat donava una toxina quatre vegades més forta que la raça Parck utilitzada en la preparació de la anatoxina. El vaig enviar al Prof. Hauduroy que dirigia l'arxiu internacional de bacteriologia. Uns anys després vaig llegir a una revista americana l'alt rendiment del diftèric Walls, amb doble W. L'article era firmat pel Dr. Grande Covian, bon amic meu dels anys a Madrid, al que vaig escriure i va rectificar immediatament.

El delegat del laboratori Lasa (Andrómaco s'havia dividit en dues branques, una a Amèrica i la branca espanyola Lasa) a Madrid, era l'ajudant del Ministre de la Guerra el general Varela. Investigant uns arxius de Salamanca es va veure que jo era innocent de l'acusació de francmaçó. Va acompanyar-me a veure al Gral. Borbón President del Tribunal Especial de "la represión de la masoneria y el comunismo". Davant les proves el general envià un telegrama a la brigada antimaçònica de Barcelona proclamant la meva innocència. Immediatament varen enviar còpia al Col·legi de Metges. Passaren tres mesos sense resposta. Es va tornar a insistir sense resposta. Em varen presentar al Pare Castro, jesuïta, assessor religiós del Col·legi de Metges. Era del morro fort però davant les proves va disculpar-se i les dues comunicacions de la brigada anti-maçònica es varen

trobar sota un munt de papers. L'endemà vaig rebre una comunicació del Col·legi retornant-me els meus drets.

Vaig tenir de tornar-me a col·legiar donant-me el número com si hagués acabat aquell any. Fins fa ben poc i després de demanar-ho, em concediren el número antic. El número col·legiat actual és el 219.

En aquell temps un suís resident a Barcelona i client del Dr. Saval estava molt interessat per conèixer al detall els treballs que feia un metge suís sobre el rejoventiment. Ens va pagar el viatge al Dr. Saval i a mi per anar prop de Montreux, a la clínica del Dr. Paul Nihans que injectava òrgans d'embrions de be per rejovenir i tractar malalties degeneratives. Vaig anar-hi amb la meua muller Cecília i el Dr. Saval.

Ens va rebre molt bé i tot seguit ens va ensenyar el seu arxiu. Al Dr. Saval al veure que era una cosa de laboratori pur, ho va deixar per a mi. Vàrem quedar sorpresos que alguns pacients havien estat injectats una i dues vegades i fins i tot tres en un període de tres anys i no constava que haguessin tingut cap xoc al·lèrgic com era d'esperar. Aquell mateix dins tenia vuit malalts a tractar. Ens va portar a l'escorxador. Va sagnar en blanc una ovella, extragué la matriu transportant-la al laboratori de la seva clínica (Clarens). Extragué el fetus, traient-los-hi alguns òrgans com la placenta, el fetge, el cor, el ronyó. Raspava cadascun i obtenies una sopa que posava en suspensió salina. La Cecília va quedar-se a veure tot això mentre jo interrogava els pacients que tenien de ser injectats. Un d'ells era la segona vegada i una senyora la quarta. Em digueren que mai havien tingut cap molèstia suportant-t'ho tot molt bé. No van prendre cap medicament ni abans ni després.

Després d'injectar a la malalta que era la quarta vegada (tenia insuficiència renal i hepàtica. Se li va injectar placenta, cor, ronyó i fetge), no em vaig moure del seu costat durant dues hores. Va tenir dues dècimes de temperatura i una lleugera inflamació al lloc de la injecció intramuscular. Vaig quedar bocobadat perquè això era contrari a tots els coneixements de l'època. Al despedir-nos vàrem dir-li que tornàrem a repetir les seves experiències amb animals i va oferir-se a pagar totes les despeses.

L'amic Planes, veterinari del Laboratori Municipal va proporcionar-me quatre gossos molt vells. El pèl els hi queia a clapes, quasi no hi veien, no podien caminar i no controlaven els esfínters. Vaig injectar-los-hi cèl·lules d'embrions de conillet d'índies (placenta, cor, fetge i ronyó). A les tres setmanes el pèl de les plaques tornava a créixer ben llustrós, es mantenien drets, els esfínters controlats i el seu aspecte era molt rejoventit. Vaig enviar fotos al Dr. Nihans dels gossos d'abans i després. Ràpidament vaig rebre bitllet per anar a veure'l. Va explicar-me la campanya de desprestigi i difamació que se li feia arreu. Era molt possible que així fos pel seu optimisme exagerat. Havia dit, per exemple, que per medi de les injeccions podia fer canviar el psiquisme d'un criminal.

Vaig proporcionar-li que ja que ell tenia medis econòmics formés una societat amb catedràtics alemanys i austríacs perquè fessin evident que no existien

fenòmens d'al·lèrgia. Obtingut això s'obriria el pas per tot el demès. Així va néixer la Societat Internacional de Terapèutica Cel·lular. Ell fou el President, el Dr. Stein de Heidelberg Secretari i jo vaig quedar com a conseller privat.

Malgrat les publicacions sempre quedà un sector irreductible en contra. Jo vaig fer més d'un centenar de casos del Dr. Saval amb èxits espectaculars. Vaig fer una comunicació a la Reial Acadèmia que va ser molt mal rebuda ja que el Dr. Nihans en alguns treballs que havia enviat a la Real Acadèmia feia afirmacions tan irrealistes que anul·lava el que hi havia de bo.

La meua muller cada vegada estava pitjor de les seves dolències de cor i ronyó. Dues vegades vaig fer-li el tractament de cèl·lules vives i li va anar tan bé que em va poder acompanyar a l'estranger. A Roma ens va rebre Pius XII. El tercer tractament va ser quan va fer una gravíssima lesió, un noma gangrenós de la boca. Els companys que varen venir a visitar-la li donaren poques hores de vida. In extremis li vaig injectar cèl·lules de placenta, fetge i ronyo. Als vuit dies estava completament cicatritzat i va viure encara un parell d'anys.

Qui era Dr. Paul Nihams?

La seva mare era filla del casament morganàtic d'un germà del Kaiser Guillem d'Alemanya. Va estudiar medicina en la branca de cirurgia. Va viure molt temps a la cort de Viena. Es declarà la Guerra dels Balcans entrant a la Creu Roja. Obtingué diverses condecoracions que per ser suís no va poder acceptar. S'establí a Clarens-Montreaux i operant a una malalta de "bocio" es va carregar el paratiroides fent la malalta un síndrome convulsiu. In extremis li va implantar per via intramuscular un tros de paratiroides d'un fetus de be. El resultat fou espectacular, començant així la terapèutica cel·lular. Era un home extremadament ric, molt generós amb la gent necessitada. Va tractar als grans de tot el món, Charlot, Furt Hwangler, Pius XII, De Gaulle, artistes cinematogràfics del moment. Alguns destacats emirs per continuar sent els galls en els seus respectius harems.

La meua vida havia entat dins de l'ordre establert. Podia publicar i donar conferències arreu. Així vaig anar a Roma, a París, a Lausanne, Nàpols quasi sempre acompanyat de la Cecília gràcies a la terapèutica cel·lular.

El juliol del 1959 moria la meua esposa d'endocarditis.

Passen els anys treballant en els Laboratoris Lasa, i com a cap del departament d'epidemiologia del Laboratori Municipal i metge de la Seguretat Social.

Anava perdent la vista malgrat les dues operacions que havia sofert. Necessitava algú al meu costat. La meua filla ja casada i amb fills havia organitzat la seva vida. En un dels viatges a Ginebra vaig conèixer la meua actual muller, l'Anna.

Pels anys 70 trobant-me a Ginebra i a la OMS el cap d'epidemiologia va dir-me que a prop de Saragossa hi havia hagut dos casos sospitosos de còlera i que el Govern espanyol no ho havia denunciat. Varen instar-me que tornés a Barcelona i prenguéssim les mesures oportunes. Vaig parlar-ne amb el cap Provincial de

Sanitat, bon amic meu, que no en sabia res ni tampoc l'alcalde de Porcioles. Vaig demanar l'autorització per condicionar el Laboratori Municipal i convertir-lo en un centre de producció de vacuna anti-colèrica. Dos dies després el Govern espanyol donava l'alarma amb una vintena de casos, alguns d'ells ja a Catalunya. Es varen fer quatre milions de dosis, vacunant fàbriques, col·legis, presons, mercats, etc.

L'epidèmia estava a les acaballes quan el Governador va convocar una reunió d'alts càrrecs sanitaris. I preguntà: -¿Cómo esta este asunto del cólera? Resposta meva: -"Esta mañana tenía un caso seguro y otro dudoso. Lo sabré esta tarde". -"Se equivoca Vd. En mi provincia no hay cólera. A mi nadie me revienta el turismo". - Es una orden!" Allà mateix dirigint-me a Porcioles vaig presentar la dimissió.

Vaig continuar al Lasa i a la Seguretat Social que em divertia molt fent de metge.

A l'edat reglamentària em vaig retirar de tot, dedicant-me totalment a la investigació industrial per empreses estrangeres.

JULIOL 1994

M'havia oblidat de dir que des del primer any de medicina vaig ser company d'en Pere Tarrés. Va influir en mi en forma extraordinària. Al meu entendre era el millor del curs però la seva gran modèstia minimitzava el seu gran saber. Vàrem tenir junts el Premi Extraordinari. Pels anys 40 es va ordenar sacerdot i actualment està en procés de beatificació.

ANNEX : CURRICULUM VITAE D'ANTONIO VALLS-CONFORTO

Né en 1904, dans une famille d'artisans.

Ecole ouvrière paroissiale. Obtention du baccalauréat en 3 ans, avec Prix Extraordinaire, et trois sessions convocatoires.

Prix Turró de l'Académie Royale de Barcelone (1926), en 5e année de médecine, pour une étude sur la salmonellose porcine.

Licence de médecine "cum Laude".

Thèse de doctorat récompensée par le Prix Abaitua donnant droit au titre d'académicien à l'Académie Royale de Madrid.

Professeur d'anéorobisme à l'Ecole Nationale de Santé.

Chef de laboratoire à l'hôpital pour maladies infectieuses, Barcelone, puis chef du laboratoire municipal d'épidémiologie.

Professeur de bactériologie clinique à l'Université Autonome de Barcelone (1932).

Médaille d'or – avec nomination académiciens –pour une étude effectuée en coopération avec mon épouse Dr. Cécile Marin Gratacós, première académicienne d'Espagne (1933).

Par cooptation, nommé membre du Conseil Supérieur d'Investigation, secteur "bactériologie".

Bourse Cardenal pour un stage à l'Institut Pasteur de Paris (1930).

Médaille d'or « Marx Plank » (investigation cellulaire).

PUBLICATIONS

Académie Royale de Médecine

Bactériologie duodénale (thèse de doctorat).

Conflits entre bactéries et antibiotiques.

Traitement de l'acétonémie (découverte d'une substance à caractère hormonal et d'une micro-méthode pour l'acétonémie, 193.).

Epidémie due à un diplo-streptocoque non encore classifié, en ville de Gerona (prix et médaille d'or de l'Académie, 1932).

Etude de gastroentérites locales, pendant 5 ans.

Obtention d'une nouvelle salmonelle, par traitement aux phages (en fait, l'actuel génie génétique bactérien) (1935/1936).

Détection par phages de cripto-salmonélose dans les eaux résiduelles (1936) (méthode appliquée pendant la 2de Guerre Mondiale par les Britanniques, au Moyen-Orient et en Lybie).

Les rats comme vecteurs de maladies.

Champignons microscopiques hautement toxiques (aflatoxine).

Un antiglucosique d'origine végétale, administré par voie orale (1945).

Conseil Supérieur de la Recherche

Modification au Taege-Levine.

Nouvelle technique de détection du bacille de Koch.

Dispositif pour conservation du pouvoir antigénique.

Exaltation du sécurité-phase aérosols bactériens.

Titrage des antiseptiques cationiques.

Processus des mutations bactériennes.

Académie et Laboratoire de Sciences Médicales

Bactériologie des affections pulmonaires à Barcelone, pendant 5 ans.

Bactériologie de l'égout « Bogatell ».

Variations O et H du bacille typhique.

Variations permanentes des salmonelles.

Séparation chromatographique des pénicillines.

Modification artisanale du tube d'Aseshof pour l'étude des phages.

Nouveau dispositif pour hémoculture.

Société de Biologie

Isolement spécifique du virus de la grippe de 1935.

Action des gaz de combat dans les affectations pulmonaires (1934).

Obtention de mutantes par phages.

Revista Medica de Barcelona

Sepsis par fecalis alcaligènes.

Méthode pour la détection de capsules.

Description clinique de la fièvre exanthématique méditerranée, avec isolement du virus. (Le Grec Camino Petrus communiqua également cette découverte le même jour que moi à Barcelone. Nous n'avons eu aucune discussion de priorité ; tout au contraire, nous avons établi d'excellentes relations).

Réaction du benjoin colloïdal du L. C. R. (100 cas).

Application de la réaction du benjoin colloïdal à d'autres maladies que la syphilis, par association avec des antigènes partiels (haptènes).

Déviations du complément avec un nouvel antigène tuberculeux.

Rhumatisme oxalique : nouvelle technique par semi-micro-méthode.

Nouvelle méthode pour la glycémie (1926, 4e année de médecine).

Revista Clinica Española

Technique originale néphélométrique pour le calcium et le magnésium.

Arxivos de Medicina y Cirurgia

Technique de préparation de l'antigène Mainickeklarums.

Congrès internationaux

Un bacille producteur d'antibiotiques contre choléra, typhus et salmonelloses (Lausanne). Localisation des acides résistants en couche épaisse

Facteurs physiques agissant sur le titrage des anatoxines.

Nouveau milieu de cultures pour récoltes considérables de bacilles lactiques (Rome).

Localisation des acides résistants en couche épaisse (astuce optique).

Culture rapide du bacille de Koch, dans les exsudats.

Isolement d'un bacille, producteur d'une enzyme spécifique, de la gomme du caruba (Rome).

Phénomènes de phase dans le titrage néphélométrique des anticorps.

Société de Biologie 1932-1934

Il existe d'autres groupes sanguins que les quatre classiques. Tout au long d'une fièvre typhoïde, les taux d'agglutination sont variables et imprévisibles.

NOTE PERSONNELLE

Je n'ai jamais accepté les décorations auxquelles j'avais droit.

Pendant la Guerre Civile espagnole, en 1937 et 1938, mon père et mon épouse, puis moi-même, avons été emprisonnés pour non-reniement de nos convictions religieuses. En outre, j'ai été accusé de préparer le sabotage bactériologique des réserves d'eau de la ville de Barcelone. Les gens au pouvoir avaient mal interprété ma publication traitant de la prévention de contaminations accidentelles des réserves d'eau.

Sous le régime franquiste, j'ai été fréquemment arrêté par la police, sous l'accusation d'appartenance à la franc-maçonnerie, au communisme, séparatisme catalan et aussi protecteur de Juifs. Avec à la clef l'interdiction d'exercer la profession, donner des conférences ou publier des travaux. Ramené à la fonction de garçon d'écurie du laboratoire Municipal que j'avais dirigé, il faut encore signaler que pendant cette " chasse

aux sorcières », la quasi-totalité de mes travaux figurant dans les archives des diverses institutions scientifiques ont « mystérieusement » disparu.

Ce n'est qu'après 20 ans que le Ministère de l'Intérieur a finalement constaté officiellement qu'aucune de ces accusations n'était fondée.

Valls-Conforto

Transcripció : Àngels Gallegos i Paniello

Retrats dels Drs. Antoni Valls Conforto i Cecília Marín Gratacós, procedents de les orles de llicenciatura en acabar els estudis.